

“PERKÜSYON DESTEKLİ PİYANO VE MÜZİK TEORİSİ PROGRAMI”

Disiplinlerarası müzik ve eğitim ilişkisi üzerine bir model...

Dr. Esra Karaol*

Öz

Geleceğin profesyonel müzikçilerini yetiştirme model ve programları, şüphesiz dünyanın birçok ülkesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak her ne kadar yeni yüzyıla hâkim “küreselleşme” kavramı kuramsal açıdan diğer pek çok alan gibi müzik biliminde de etkili olsa dahi, uygulamada farklı coğrafyalara özgü dinamikler lokomotif görevi görmektedir. Dolayısıyla, müzikte de profesyonel kurum ve kişilerin tasarlanan yeni model ve programlardan beslenme gerekliliği kadar, içselleştirilen değerleri de kaybetmeden biçimlendirilen bileşke bir yapılanma yoluna gidilmesi zorunlu gözükmektedir. Buradan hareketle geliştirilen “perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı”, profesyonel (ya da değil) müzik insanlarını geleceğe hazırlayabilmek hedefiyle, çeşitli müzik ve eğitim disiplinleri temel alınarak zenginleştirilmiş bir modeldir.

Anahtar kelimeler: perküsyon, piyano, müzik teorisi, eğitim.

PIANO & MUSIC THEORY EDUCATION PROGRAM WITH PERCUSSION ACCOMPANIMENT

Interdisciplinary model on the relationship between music and education...

Abstract

It is for sure that the training models and programs for the potential future professional musicians have been widely used in many countries around the world. Although, the concept of “globalization” of the new century has theoretically affected the science of music as in many other disciplines, the various dynamics due to different geographies act as a determinant factor in the application part. Therefore, in addition to following the new models and programs created by the professional actors and institutions, it seems mandatory to create an integrated model that keep the internal values and reflects upon all the various dynamics. From this point of view, the piano and music theory education program with percussion accompaniment helps to prepare the professionals (or amateurs) for their future path with its enriched model that was created based on various musical and educational disciplines.

Keywords: Percussion, piano, music theory, education.

---

* esra@esrakaraol.com

1. Tanım

Kişiye özel geliştirilen perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı, aslen okul öncesi ve ilköğretim çağında çocuklar ile gençler ve yetişkinleri de kapsayan bir yaklaşımla hazırlanarak; birebir çalışma şeklinde gerçekleştirilir.

2. Amaç

Perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı, her insanda bulunan doğal müzik yeteneğini çeşitli enstrümanlarla, bedenleri de kullanarak (el çarpma, ayak vurma vb.) ve ritmi takip ederek geliştirmeyi amaçlar. Dünyanın birçok ülkesinde yaygın olarak kullanılan (Orff, Dalcroze, Montessori, Suzuki ve Kodaly gibi) çeşitli müzik ve eğitim yaklaşımlarından beslenen bileşke bir programdır.

Bu programla oyun oynamanın öğrenmedeki önemine vurgu yapılarak, doğuştan sahip olunan içsel ritmin (kalp atışları, adım atma vb.) çeşitli enstrümanlarla birlikte müzik eğitimine yansıtılması temel amaçlardandır.

Çeşitli enstrümanlarla ritme göre hareket ederek beden farkındalığını arttırmaya yönelik etkinlikler müzik ve hareket becerilerini geliştirirken, şarkılar eşliğinde öğrenilenlerin daha akılda kalıcı olduğu tespitinden hareketle, öğrenilen bilgilerin de unutulmaması amaçlanır.

3. Yöntem

Özellikle çocuklarda sağlıklı bir gelişim için büyüme çağındaki temel ihtiyaçların uygun şekilde karşılanması ne kadar gerekli ise, kuşkusuz oyun da gerekli temel araçlardan biri olduğundan, müzikle oyun yöntemlerinin de bu gelişime önemli katkıları olur.

Öğrenenin aktif olmasını hedefleyen bir yaklaşım doğrultusunda hazırlanan perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı, ritim algısının çeşitli enstrümanlar yardımı ile bedende hissedilmesiyle ifade özgürlüğü ve yaratıcı düşüncenin gelişimine olanak sağlar.

Kullanılan enstrümanlar, çocuklarda da sıkça karşılaşılan sorunlardan biri olan dikkat bozukluğu konusunda dikkatin konsantrasyona dönüşümü ile müzik ve beden arasında bağ kurulmasını ve müzikal hedeflere ulaşmayı kolaylaştıran bir yöntemdir.

4. Kapsam

İçselleştirilen ilk araç insan bedenidir ve müziğin temeli duygulara dayandığına göre, sadece akıllı, kulağı ve/ya sesi eğitmekten ziyade beden; duygu gelişimi için tüm temelleri içerdiğinden, bir bütün olarak eğitilmelidir. İşte bu yüzden, herhangi bir müzikal fikrin beden ve onun tarafından kullanılan çeşitli enstrümanlar yolu ile performansı gerçekleşir ve bedendeki herhangi bir hareket müzikal dışavurumun tamamlayıcısı haline dönüşür.

Perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı, özellikle çocukların beden farkındalıklarını, sosyal ve duygusal gelişimleri vb. birçok yönlerini de destekleyen bir yöntem izlerken, yaratıcılığı da destekleyen bir yaklaşımla hazırlandığından; her yaşta insanın içindeki doğal müzik yeteneğini ve kendilerini ritim, şarkılar ve danslarla beslenen oyunlarla ifade edebilecekleri bir ortamı kapsar.

5. Hedefler / Kazanımlar

Okul öncesi, ilköğretim, lise, üniversite öğrencileri ve aileleri ile müzikle ilgilenen yetişkinler ve bu programın bütünsel yaklaşımından faydalanmak isteyen herkes hedef kitleyi oluşturur. Ritim kelimesi köken olarak, hareketin tekrarlandığı bir akışı ifade ettiğine göre; ritimlere bağlı hareketlerin çeşitliliği, hayata dair de çeşitlilik oluşturabilecek hedef kazanımlar olur.

6. Programın Temelleri

Kişiye özel gerçekleştirilen program(lar) esnek ve konuları araç olup, karşılıklı doğaçlama özgürlüğü tanır.

Yaratıcılık ön planda ve geliştirilmeye açık olduğundan, karşılıklı planlı çalışma gerektirir. Oyun temelli dersler özellikle çocukların program(lar)a aktif katılımı için olup, ailelerin de etkin takibi önemlidir.

7. Programı Oluşturmada Faydalanılan Kaynaklar

Programı oluşturmada faydalanılan kaynak kişiler, kişisel müzik eğitimi süresince yolların kesiştiği akıl hocaları olup, yayınlar ve yaklaşımlar da yine eğitim ve araştırma sürecindeki yol göstericilerdir:

Piyanist Selçuk Uraz

Yrd. Doç. Mine Mucur

Dr. Nail Yavuzoğlu

Perküsyonist Engin Gürkey

Toprak darbuka icracısı Mısırlı Ahmet

Perküsyonist Okay Temiz

Perküsyonist Jozi Levi

KeKeÇa Beden Müziği

Oscar Beringer piyano metodu

Dr. Salih Aydoğan “Renklerle müzik öğretimi”

John Thompson “Kolay piyano kursu” serisi

James Bastien “Piano Basics” serisi

“The Associated Board of the Royal School of Music” piyano serisi

“London College of Music” piyano & teori el kitapları serisi

“Piyano Jimnastiği”

Orff “Schulwerk” yaklaşımı

Bu yaklaşım, müzik ve hareketin bedensel, ruhsal ve zihinsel gücünün iptidai dışavurumundan hareketle, ilk olarak Carl Orff tarafından geliştirilmiş ve çeşitli enstrümanların eşliğiyle özellikle çocukların müzik eğitiminde kullanılmıştır. Orff-Schulwerk yaklaşımının geliştirilmesi için yıllar içinde çeşitli ülkelerde birçok uzmanın yaptığı çalışmalarda bu fikirlerin ve modellerin yalnız erken eğitimde değil, gençlerin ve yetişkinlerin eğitim sürecinde de kullanılabileceği ortaya çıkmış hatta sosyal pedagojide ve terapide kullanımı dahi önem kazanmıştır.

Dalcroze “Eurhythmics” yaklaşımı

Emile Jaques Dalcroze tarafından geliştirilen *Eurhythmics* yaklaşımı, dikkat, dikkati bir noktada toplama, hafıza, koordinasyon, öz denetim ve duyarlılık konularının geliştirilmesi üzerine kurulmuştur. Kavramaya ve içselleştirmeye ilişkin her durumda, motor davranışların ruhsal süreçler üzerindeki etkileri üzerinde ve duygusal tüm davranışların irdelendiği ve geliştirilmesinin hedeflendiği, tüm katılımcıların aktif olarak deneyimlemesi gerekliliğini savunan çağdaş bir bütünleştirme yaklaşımıdır.

“Montessori” yaklaşımı

Dr. Maria Montessori tarafından geliştirilen yaklaşımın ana fikri, çocuklara kendi deneyimlerini yaşamaları için fırsat tanımak ve bunu gerçekleştirebilmeleri için de gerek duyulan olanakların sağlanmasıdır. Sürecin özü “kendi kendini eğitme”dir. Öğretici materyallerle yapılan deneyimler esnasında serbest çalışma en can alıcı noktadır. Çocuklar neyle meşgul olmak, ne kadar ve kiminle olmak istediklerini

kendileri seçebildiğinden, başkaları tarafından belirlenmemiş bir iç disiplin sağlanır. Böylelikle sakin ve gergin olmayan bir atmosfer oluşur ve hem bireysel zekâya dayalı hem de yaratıcı problem çözme becerisini teşvik ve talep ederek, kendi ayaklarının üzerinde durmayı ve bağımsızlığı eğitir. Amaç güçlü bir kişilik ve öz denetimin oluşmasıdır.

8. Programı Oluşturmada Kullanılan Enstrümanlar

Agogo: Brezilya orijinlidir, iki farklı tonda metal çandan oluşur ve bagetle çalınır.

Şekil 1. Agogo

Ahşap Tren Düdüğü: Çalgı olmaktan çok ses çıkaran bir oyuncak olma özelliği ve üzerindeki renkli dekoruyla, üfleyerek ses çıkarma eylemini eğlenceli hale getirir ve özellikle çocukları nefesli çalgılara hazırlar.

Şekil 2. Ahşap tren düdüğü

Akort Düdüğü: Mızıkaya olan benzerliğiyle ve adından da anlaşılacağı üzere üflenerek çalınır. Altı ayrı delikten (Mi-La-Re-Sol-Si-Mi) ses üreterek gitar (ya da başka bir çalgı) akort etmeye (sesleri doğru ayarlamaya) yarayan yardımcı bir alettir ve notaları ayırt ederek çalgıları akort etme eylemine hazırlar.

Şekil 3. Akort düdüğü

Baby Aqua Drum: *Aqua drum* eller ya da malet (ucu yumuşak baget) ile çalınabilen çelikten melodik bir vürcümlü çalgıdır. Ses rengi suya benzer bir pürüzsüzlüğü hatırlatır. Aynı zamanda çocuklarda otizmin tedavisinde ya da yoga ve meditasyon seanslarında terapi edici olarak da kullanılır. *Baby aqua drum* normal boydan daha küçük olup, pentatonik (beş sesli) bir diziye sahiptir. Özellikle çocukların kendi doğal armoni ve ritim duygularının gelişmesine yardımcı olur.

Şekil 4. Baby aqua drum

Baget(ler): Bazı vurmali çalgıları çalmak için kullanılan çubuk(lar). Baget(ler)le çalınan çalgılar, hareketle ses arasındaki ilişkiyi yakalamaya yardımcı olur ve özellikle çocukların kol kaslarının güçlenmesini sağlarken aynı zamanda duyu sinirlerini de harekete geçirir.

Şekil 5. Baget(ler)

Blok Flüt: Avrupa orijinli nefesli bir çalgı olarak genellikle plastik veya ağaçtan, bazen de fildişinden yapılır. Yedisi üstte, biri altta olmak üzere sekiz deliği vardır. Yaklaşık iki oktavdır ve soprano, alto, tenor ve bas gibi çeşitleri vardır.

Şekil 6. Blok flüt

Çelik Üçgen: Brezilya’da yaygın olarak kullanılır. Orijinal adı, bir metal çubuğun üçgen şekli oluşturacak şekilde bükülmesiyle oluşan şeklinden ötürü “triangle” olup, yine küçük bir metal çubukla çalınır.

Şekil 7. Çelik üçgen

Dijital Piyo: Tuşlarına basıldığında ses veren tuşlu bir çalgıdır. Uygulanan kuvvete göre çıkan sesin şiddeti de aynı yönde değişkendir. İlk tuşu La-0, son tuşu Do-8 olmak üzere toplam 88 tuştan oluşur.

Şekil 8. Dijital piyano

El Zil(ler)i: Aslen Asya orijinli olup, Türk müziğinde ve diğer birçok Orta Doğu ülkesinin müzik kültüründe var olan bir ritim çalgısıdır. İki dairesel bakır veya pirinç levhadan oluşur. Ortasında deriden ya da ipten tutma yerleriyle parmaklara geçirilerek, iki zilin birbirine vurulmasıyla çalınır. Farklı müzik türlerinde kullanılan çeşitli boylarda ziller de vardır.

Şekil 9. El zil(ler)i

Eşarp: Ritim algısının herhangi bir obje yardımı ile bedende hissedilmesiyle ifade özgürlüğü ve yaratıcı düşünce güçlerinin gelişimine olanak sağlar.

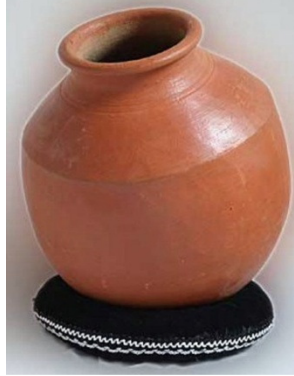
Şekil 10. Eşarp

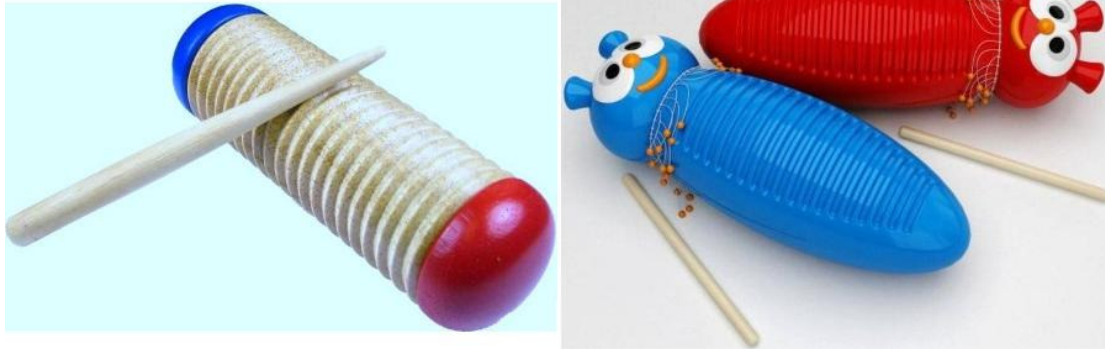
Ghatam: Hindistan orijinli, pişmiş topraktan yapılan vurmali bir çalgıdır.

Şekil 11. Ghatam

Guiro: Küba orijinli çalgılardan olup, iplik elde etmek için keten tohumunu sürterek ayıklarken zamanla geliştirilerek ortaya çıkmıştır. Su kabağında yapılıır ve bagetle çalınır.

Şekil 12. Guiro

Kabasa: Brezilya'da yaygın olarak kullanılmaktadır ve ağaç saplı, metal oluklu gövde üzerindeki boncuklarla çalınır.

Şekil 13. Kabasa

Kastanyet: İspanya orijinli olup, iki küçük tahta parçasının birbirine vurulmasıyla ses çıkarır.

Şekil 14. Kastanyet

Klasik Gitar: Gitar türlerinin en sadesi olarak tanımlanır. Kalın üç tel çelik, ince üç tel ise naylondur ve genellikle parmakla veya pena ile çalınır.

Şekil 15. Klasik gitar

Kurbağa: Çalgı olmaktan çok ses çıkaran bir oyuncak olma özelliği ve tahta çubukla üzerine sürtüldüğünde kurbağa benzeri eğlenceli bir ses çıkararak özellikle çocukları guiro çalmaya hazırlar.

Şekil 16. Kurbağa

Marakas: Afrika dini ayinlerinde ve Küba’da yaygın olarak kullanıldığından aslen *Afro-Cuban* efektifidir.

Şekil 17. Marakas

Metronom (Lehera): Sabit bir tempo elde etmek amacıyla belli aralıklarla vuruş sesleri çıkartan mekanik ve dijital metronomlar kullanıldığı kadar, özellikle Hint müziğinde bir ritim çalgısı ile birlikte kullanılan ve belirlenen herhangi bir tempoda sürekli tekrarlanan (*ostinato*) sabit bir melodik motif (*raga*) sunan bir nevi “melodik metronom” (*lehera*) da kullanılır. Leheraya kayıtlı *tala* denen ritmik motifler sayesinde doğru vurgularla ritmik açıdan müzik cümlesinin doyuruculuğu ve tonlamaların ayırtına varmak ve zamanları saymak kolaylaşır.

Şekil 18. Metronom

Mızık: Deliklerine üflenen hava ile çalınan nefesli bir çalgıdır.

Şekil 19. Mızık

Okarina: Pişmiş topraktan yapılan nefesli bir çalgıdır. Orta ve Uzak Doğu ile Orta ve Güney Amerika’da yaygın kullanılır. Kuş sesleri taklit edilerek geliştirilip, aslen halk müziği çalgısıdır.

Şekil 20. Okarina

Ritim Çubukları (Klave): Latin Amerika (Küba ve Brezilya)’da “clave” (şifre) ritimlerini çalmak için kullanılır.

Şekil 21. Ritim çubukları

Tenis Topu: Çalgı olmaktan çok farklı zamanlı vuruşların tenis topunun eş zamanlı hareketiyle koordinasyonu için kuvvetli ve zayıf zamanlı vuruş çalışmalarıyla çeşitli oyunlar oynanarak, müzikte zaman kavramı oluşturmak için kullanılır.

Şekil 22. Tenis topu

Toprak Darbuka: Arap darbukası olarak bilinen ve pişmiş topraktan yapılan darbuka, tiz, orta bas ve bas olmak üzere üç ayrı boyda vurmali bir çalgı olup, materyalinin topraktan yapılmış ve derisinin doğal olması, sesinin de doğal tınlamasını sağlamaktadır.

Şekil 23. Toprak darbuka

Udu: Aslen Afrika orijinli olup, testi biçimli ancak gövdesinde fazladan bir delik daha olan ve delikleri kapatılarak çalınan, pişmiş topraktan yapılan vurmali bir çalgıdır.

Şekil 24. Udu

Ukulele: Hawaii orijinli, küçük bir gitarı anımsatan dört telli bir çalgıdır. Özellikle çocukların farklı telleri çekerek değişik sesler çıkarabileceklerini öğrenmelerini sağlar. El-göz koordinasyonunu ve duyu kabiliyetini geliştirerek, gitar çalmaya başlamak için de bir ön hazırlık olur.

Şekil 25. Ukulele

Viyola: Yaylı çalgılar ailesindedir, şekli ve tutuşu kemana benzemekle beraber kemandan biraz daha büyük ve alto sese sahip bir çalgıdır.

Şekil 26. Viyola

Yumurta (chicken shake): Shaker çeşitleri aslen Afrika orijinli olup, farklı görünümüleriyle birçok müzik eşliğinde kullanılır.

Şekil 27. Yumurta

9. Sonuç

Müzik eğitime çeşitli enstrümanlar ve oyunlarla başlamak, özellikle çocukların heyecanını çekici bir etkinlik haline dönüştürerek müzik bilgisini geliştiren teorik bilgilerin de altyapısını hazırlar.

Perküsyon destekli piyano ve müzik teorisi programı çeşitli enstrümanlarla zenginleştirilerek, özellikle çocuklarda özgüveni ve paylaşım bilincini geliştirmeye ve bu gelişime aileleri de dâhil ederek birlikte hareket etmeyi eğlenerek öğrenmeye imkân sağlar.

Bu vb. disiplinler arası müzik ve eğitim ilişkisi üzerine geliştirilen modeller, daha fazla kişiyi müzikle tanıştırmak, küçük yaşlardan itibaren müzikal etkinliklere dâhil olabilme şansını edinerek birlikte var olabilme kültürü edinmiş, özgüvenli ve birbirlerine destek olan hümanist bireylerin gelişmesine olanak verir.

Kaynakça

Salih Aydoğan, *Renklerle müzik öğretimi* Arkadaş Yayıncılık (2011) 145

James Bastien, *Piano Basics* serisi Kios West (1985)

Oscar Beringer, *Klavierschule* piyano metodu Bosworth Edition (1902) 175

Elizabeth Aigner Monarth, *Piano Gymnastics* Universal Edition (1998)

John Thompson, *Easiest Piano Course* serisi The Willis Company Co. (1955)

London College of Music, *Theory handbook* serisi LCM Publications (2007)

The Associated Board of the Royal School of Music, *Piano* serisi London (2010)